

ERASMUS + Programa KA2

Reintegracija - (*re- + integracija; sk. re/integracija*) - *vienijimasis, jungimasis iš naujo.*

2019 LIETUVIUZODYNAS.LT, o dar galima (NE)rimtai pastebėti, kad žodis grācija [lot. gratia — grakštumas, žavumas] nėra nereikalinga žodžio reinteGRACIJA dalis. Taigi, jungimosi į savo grįžtamą šalį žingsniai turi būti grakštūs, vienijimosi procesas sklandus, informacija lengvai pasiekama, kuri ruošama pasitelkiant žinias ir gerą patirtį.

Nusprendus išvykti iš Norvegijos, būtini atlikti sekantys žingsniai:

1. Pranešama Mokesčių tarnybai (Norvg. Skatteetaten), kurie kuruoja gyventojų Norvegijoje registrą (norvg. Folkeregister) apie išvykimą iš šalies prieš 2 savaites, pildant formą <https://www.skatteetaten.no/globalassets/skiema/alltid/rf-1402b.pdf> ir pridėdant visų išvykstančių šeimos narių paso kopijas bei siunčiant paštu į Mokesčių tarnybos skyrių pagal komuną, kuriai priklausote <https://www.skatteetaten.no/kontakt/kontor/skattekontor/>. Gausite patvirtinimą apie išregistravimą iš šalies adresu, kurį nurodėte kur išvykstate. Jei negausite popierinio patvirtinimo, ieškokite elektroninėje erdvėje www.altinn.no prisijungiant prie savo paskyros per minID, BankID ar kt. kodais.

KODĖL?

Nepranešus apie išvykimą iš šalies, jums gali būti siunčiami SVARBŪS laišakai iš valstybinių ar finansinių institucijų, nepasiekę laišakai pagal nebegaliojantį adresą yra jūsų atsakomybė. Finansinių ar kt. įsipareigojimų neįvykdymas neatleidžia nuo atsakomybės, nes tarpvalstybinio susitarimo pagrindu išieškomi ir kitoje šalyje.

2. Jei gaunate išmokas iš NAV, tokias kaip:

2.1 Dienpinigiai. Reabilitacijos išmokos (norvg. arbeidsavklaringspenger).

Išvykstant galite 3 mėnesiams “persikelti” dienpinigius į Lietuvą pildant U2 formą per NAV paskyrą www.nav.no ne anksčiau kaip prieš mėnesį iki išvykimo iš Norvegijos. NAV svarsto jūsų prašymą 1 mėnesį ir tik gavę sutikimą galite išvykti. Grįžę į Lietuvą turite registruotis į vietos Užimtumo tarnybą (buvęs pavadinimas *Lietuvos Darbo Birža*) su iš NAV gautu patvirtinimu, kurio pagrindu Lietuva praneša Norvegijai apie jūsų prisiregistravimą ir darbo paieškas Lietuvoje. Toliau asmuo pildo “meldekort’as” kas 14 dienų.

KODĖL?

Ieškant darbo Lietuvoje turėsite lėšų pragyvenimui bent 3 mėnesius, nesėkmės atveju, jei nerandate darbo, galite vėl grįžti į Norvegiją ir atnaujinti dienpinigių mokėjimą galite tęsti darbo paieškas Norvegijoje. (Jei pagal NAV’o sprendimą dar yra likę laiko). Gaunantys reabilitacijos išmokas, išvykę visam iš Norvegijos prarandate teisę į juos, persikelti ar kitaip prasitęsti negalima

2.2 Išmokos už vaikus.

Gaunantys išmokas kas mėnesį už vaikus privalo pranešti NAV’ui apie išvykimą iš šalies, todėl išmokų mokėjimas bus nutrauktas.

KODĖL?

Nepranešus, išmokos gali būti toliau mokamos, tačiau gausite pranešimą apie jų sugrąžinimą, nes nedirbantis nors vienas iš tėvų Norvegijoje prarandą teisę į minėtą išmoką.

2.3 Motinystės/tėvystės atostogos

Gaunantys išmokas už motinystės/tėvystės atostogas iš anksto praneša NAV'ui, kad atostogų metu gyvens Lietuvoje. Pasibaigus atostogoms išsiregistruojama iš Norvegijos, pagal punktą nr. 1

KODĖL?

Norvegija yra pasirašiusi tarpvalstybinį susitarimą su ES šalimis, kad išvykus iš Norvegijos minėtosios išmokos ir toliau mokamos iki sprendime nurodytos datos. Priešingai, jei atostogų metu gyvenate ne ES šalyje, teisę į išmoką prarandate.

2.4 Invalidumo išmokos, norvg. uføretrygd

Gavę sprendimą apie teisę į invalidumą yra galimybė persikelti šią išmoką į Lietuvą. BET/TAČIAU!

Turite asmeniškai susisiekti su NAV'u ir išsiaiškinti savo situaciją ir sąlygas kai jūs išvykstate visiškai iš Norvegijos. NAV priima sprendimą atsižvelgiant į informaciją, reikalavimus ir jų atitikimą.

3. *Finansiniai įsipareigojimai.* Jei turite finansinių įsipareigojimų banke, lizingo kompanijoms, anstolių kompanijoms, teikėjams, kaip pvz: elektros, vandens, mobilaus ryšio operatoriams, darželiams, mokykloms asmeniškai pranešate apie išvykimą ir gaunate patvirtinimą (įsitikinate), kad informavote.

KODĖL?

Išvardintos įstaigos, siūsdamos laiškus, dažniausiai, naudojasi jūsų nurodytu adresu, o ne koks adresas yra nurodytas Gyventojų Registre, todėl siūsdami jums, pavyzdžiui, sąskaitas už suteiktas paslaugas ir negavę mokėjimo skaičiuos delspinigius, vėliau perduos antstoliams ir kt. juridiniams subjektams, ko pasekoje labai "užaugusios" sąskaitos.

4. *Sąskaitos Norvegijos banke* neskubėkite uždaryti.

KODĖL?

Už praėjusius ataskaitinius metus jums bus formuojamos metinės mokesčių deklaracijos (norvg. SKATTEMELDING, angl. TAX RETURN), todėl esant mokesčių permokai jums bus sugrąžinta į sąskaitą, o esant nepriemokai jums reikės grąžinti iš savo sąskaitos. Neturint sąskaitos Norvegijos banke susidursite su sunkumais ir nepatogumais ne tik gaunant/pervedant pinigus, bet ir jungiantis per internetinę bankininkystę prie internetinės erdvės bendravimui su valstybinėmis ir kt. institucijomis norint išsiaiškinti jums rūpimus klausimus.

5. *Verslas Norvegijoje.* Turintys įmonę Norvegijoje turi pasirūpinti jos uždarymo klausimais arba pasidomėti verslo perkėlimo į Lietuvą procedūromis.

KODĖL?

Dažnas atvejis, kad verslo perkėlimas į Lietuvą nėra naudingas dėl mokesčių skirtumo, tačiau tai individualus klausimas, reikalaujantis iš asmens išsamesnės informacijos paieškos, analizės ir sintezės.

6. *Dėl PSD (Privalomas Socialinis Draudimas) skolos anuliovimo* reikalinga pristatyti Sodrai Lietuvoje įrodančius dokumentus, kad buvo mokamas socialinis draudimas kitoje šalyje. Dabar Sodrai pakanka, kad pristytumėte metines mokesčių deklaracijas (norvg. SKATTEMELDING, angl. TAX RETURN) už tuos metus kuriais susikaupė skola. Išvykusiems iš Norvegijos visam laikui, galima prašyti iš NAV gauti E-104 formą, kurioje bus informacija apie visą dirbtą/gyventą laikotarpį Norvegijoje.

KODĖL?

Pepristačius minėtų dokumentų, Sodra turi teisę reikalauti susimokėti PSD mokesčių nuskaičiuojant nuo jūsų sąskaitos arba išreikalaujant per skolų išieškojimo tarnybas.

Kad išvengti dvigubo apmokestinimo galioja tarpvalstybinis susitarimas mokėti socialinį draudimą (norvg. Trygdeavgift) toje šalyje, kurioje dirbate ir kurioje atskaičiuojami mokesčiai.

7. *Dėl senatvės pensijos.* Išdirbti metai Norvegijoje ir sukaupta pensija, o tiksliau pensijiniai taškai nedingsta, tačiau tikėtis, kad gausite pensiją iš Norvegijos yra klaidinga. Kai sueis pensijinis amžius ir tvarkysitės dokumentus senatvės pensijai gauti Lietuvoje, iš jūsų pareikalaus dokumentų arba tam tikrų formų, patvirtinančių dirbtą laiką ir sukauptą pensiją Norvegijoje. Remiantis šia informacija Lietuva ir skaičiuos stažą ir pensiją.

KODĖL/TODĖL.

Pensijų įstatymai ir taisyklės dažnai keičiami, tam įtakos turi šalies demografinės, socialinės, ekonominės bei kt. priežastys, todėl labai svarbus informacijos savalaikiškumo faktorius, kuris yra itin kintantis.

8. *Įgaliojimo suteikimas* (norvg. Fullmakt) arba kreipimasis pagalbos pas kompetetingus fizinius ar juridinius subjektus. Galite įgalioti asmenį, kad jūsų vardu kreiptųsi į atitinkamas institucijas ir išsiaiškintų iškilusius jums klausimus. O taip pat galite kreiptis į konsultacines įmones, kurios specializuojasi minėtų paslaugų teikimu.

KODĖL?

Savalaikis kreipimasis ir išsiaiškinimasis svarbus dėmuo jūsų laiko ir finansų klausime, nes neturint pakankamai žinių, praktikos ir gebėjimų galite nemažai prarasti.

9. *Ryšiai su lietuvių bendrija.* Palaikykite ryšius su Bendrija ir jos nariais Norvegijoje. Junkitės prie sugrįžusių į Lietuvą iš Norvegijos (ir kitų šalių) socialinių grupių, kuriose aptarinėjami klausimai ir kuriuos galbūt jau kažkas išsprendė bei dalinasi gerąja patirtimi.

KODĖL?

Užmegzti kontaktai ir pažintys gali praversti Lietuvoje iškant darbo, kuriant verslą ir kt.

10. *Dokumentai.* Patartina išsaugoti dokumentus, tokius kaip darbo sutartys, algalapiai, atleidimo dokumentai, bankroto dokumentai, sprendimai iš valstybinių ir kt. institucijų ir pan.

KODĖL?

Atsarga gėdos nedaro. Jei Norvegijoje pragyvenote tik tam tikrą laiką, gali būti, kad duomenų bazėse informacija apie jus bus nepilna, o galbūt ir visai jokios. Todėl įrodantys dokumentai visada pravers įvairiose situacijose. Galite saugoti tiek popieriniame, tiek skaitmeniniame formate.